

2 Pitä iqu tuwaŋuä äqäkqe

Yätamäqkä kukŋuä hiŋuiqänjä iquvi

Pitä iqu tuwaŋuä tä äqäkqeutanjä kŋuä indqänqä qakui, ämaqä Kraisi Iqueqä yoqä-tänjä iqua, ämotqueqä hŋquauqä kukŋui, qätä mäwiyqä ipnuwä iuŋqeyi. Ämotqueqä iinjä iqua, huiziuqä quuvqä heqiyqetä, suqä äŋguitä, qui iwimäkpŋqä qanjä ikipu ätuäkiqä iqua etanġi. Ga ämaqä Jisasi Iqu kukŋuä awä tuäkiqäpŋqä ändowatkqä iqua, kukŋuä iquau ätumiŋuwä ii, qu a yänänäŋqä kiqätŋqä ätukqe. Ii ipiyitanġi, qu Goti Iquenyqätä, Naqä Jisasi Kraisi Iquenyqätänġi, näqŋqä äŋguänä hipŋqäuwä. Ämaqä Jisasi Iqu kukŋuä awä tuäkiqäpŋqä ändowatkqä iqua, iquauqä hiŋuitä, Jisasi Ique hiŋuä äqunäpu, Iqu näqŋqä motquetqätanġi qätä äwimiŋuwi.

Ämaqä hŋqua tiinjä ätmiŋuwi. “Jisasi Iqu anġumä mapqä yänqiyä.” Pitä iqu tuwaŋui, tiinjä ätätä äqäkqe. “Naqä-qakuiqä, äpänqiyä.” Iqu maqänä mapqä yänqiyä-qe, kiqä qakui tiinjä. Ämaqä hŋqu qui imäknätŋqä iinjce, Goti Iqu mäwiŋqä itä, ämaqä eeqänänġi kŋuä äkunmäkm-bŋqä iinjce hiŋuä yqänä äqunä äpmenä.

Pitä iqu, tuwaŋuä tquenqä kukŋuä ätkqenqä

¹ Nyi Saimonä Pitä, Jisasi Kraisi Iqu Iqueqä kukŋui awä tuäkiqmä änändowatqanġi, ga nyi Iqueqä wäuruä-wiyqä-qunä emä, nyi tuwaŋuä tä äqiyqä. Ämaqä, Jisasi Kraisi neqä Goti ne Hänä Inequmuatqä Iqu suqä jänänänjä imäkkqetanġi, quuvqä heqiyqe, neyaqetanġi asänänjä ämeŋuwä iuŋqä äqiyqä. ² Goti Iquenyqätä, neqä Naqä Jisasi Iquenyqätä, näqŋqä ämequwitani, Goti Hanjuwä

Iqu, Iqueqä qeqä imänqeuta hingi vqetä, äwqä hanuä inqä pmeqetä, aanjä kuapänä etapquä.

Goti Iqueqä äwinqä iu pmepnqenqä, yänjä qänqpnqe

³ Iqueqä yoqä naqänänjita, Iqueqä yänänäqñqeta, itanğa Iqueqä suqä änguänänjä suqä huizi du ämāwqätäunqä ita, nenji, tääqä natätmeqanđi, ne Iquenyqä näqñqä i enju. Itanđi Goti Iqu, Goti eä, ga Iqueqä yänänäqñqä iqesañi, ne hänjä änguä äpmetanä, suqä Iqu äwinyätñqä di imäkatunquä dinqe, Iqu eeqänänđi qäyunä änätap-kqe. ⁴ Ga Iqu, “Nyaqä yänänäqñqeta, itanğa Nyaqä suqä änguänänjita, imäkqanđmdi, he suqä qui emäkqä qua täutanjä hiqä enganđqä dunä imäkqä iquenđi ätuakñga, suqä, Nyaqä dunä imäkqäpnqeqä” ätkqe. Kukñuä tä, nätmätqä aanjä naqänänjä, qui mimäkqänqä änguänänjä miqä hui enqä-pa etanđi, ique a yänänäqñqä qätätñqe. ⁵ Goti Iqu iinjä inemäkqä-qae, he Iquenyqä quuvqä eqiyquwiunđi, wäunjuä tnänjä ipu, suqä änguänänjä suqä huiziquau ämāwqätäunqä iqu itmapñqe. Inđi, suqä ique wimetñqe, Goti Iquenyqä näqñqä eqä iinjqe, yänjä qänqpnqe. ⁶ Suqä ique wimetñqe, äwqä evauqanđqä iunä mimäkqänqä, yänjä qänqpnqe. Iuta suqä ique wimetñqe, hanjä-iqä ämepiyä-qe yänänäqñqä tqäuqä iinjä yänjä qänqpnqe. Iuta suqä ique wimetñqe, he Goti Iqueqä pmeqä-pa pmeqänqä yänjä qänqpnqe. ⁷ Iuta suqä ique wimetñqe, he Goti Iqueqä ämaqetä näueqä imäknäpu pmeqä iinjä yänjä qänqpnqe. Iuta suqä ique wimetñqe, ämaqeunqä kiinjä enqä iinjä yänjä qänqpnqe. ⁸ Suqä tquau ämepu, hiqä äwqä yäpä imñi, naqänänjä emäkqa uwqanđutqe, neqä Naqä Ämäneyqä Jisasi Kraisi Iquenyqä näqñqä eänjuwi, hingi qanyinä maeqä, häukuä kuapänänjä-tänänqe. ⁹ Mä ämaqä suqä tquau mämeqä ipiyä iqua, qu hiñuä heaw-iqä enqä-pa, kiñänänđinđi hiñuä mäqunquä danä, Goti Iqu quwqä suqä quvqä qänğanä imäkmiñjuwi, huätä

ämuämäutä, asnjä äwqiyäümäukqenqe, hui ae imäukuwi. ¹⁰ Iinjä etangi, njä nyämaäüä, Goti Iqu heñi ae tääqä etätmetä, he Iqueqänqä atäunjuä etekqä iunqä näqñqä yasämä hepñqe, wäunjuä tnänjä iqäpñqe. He suqä iqua iqäpi, qua iqi mapäkñqä danä ipnä. ¹¹ Iwä i imipqenqe, neqä Naqä Jisasi Kraisi, ne Häjä Inequmuatqä Iqu, ämaqe hea ique-ique miqä iu paquvqenqä, huänqä qñqanji naqänänjä euteyänique.

¹² Nätmatqä eeqänänjä iinqe, “Ii naqä-qakuänänjiqä” hetqanquwitani, he ae näqñqä eäpu, iu yänänäqñqä tqäutanguwä-qe, nyi kñuä etesätmä, anqu-anqu hetqämqe. ¹³⁻¹⁴ Neqä Naqä Ämäneyqä Jisasi Kraisi Iqu, nyi täqi änyä-hänjä ti hñganqä mäpmeqä itätmqänä ändkqe. Iwä nyi täqi änyä ti äpmamänğanji, nyi angumä kñuä etesätmä, hetqämqä di, ‘ii äñguiqä’ kñuä nyqanngiyi. ¹⁵ Iinjä etangi nyi hanjuä mäwiqä itmä, i imäkmitmqe, iwä nyi qui imäknmqä-qe, nätmatqä nyi etmitmqä iunqe, he hea ique-ique kñuä meqäpnuwänqe.

Kraisi Iqu yoqä naqä ämakqenqätä, hiñuä-tqä iquauqä kukñuinqätä

¹⁶ Neqä Naqä Ämäneyqä Jisasi Kraisi Iqueqä yänänäqñqä naqänänñiqätä, Iqu angumä päniqñqätä etkque, ne queai hiñginä, ämaqä huiuta ämetanä maetqe, Iqu Goti Iqueä yänänäqñqä naqänänji metangi äqunqñqenqä, ii etkque. ¹⁷ Goti Apiqu, Iqueni yoqä naqä ävätä, we-hunqä naqänänjä hñqu, Iquesa we naqänänjä hunätñqä imäkkqä inganji, Goti Yoqä Naqänänjä-tänjä Iqu, Jisasi Iquenyqe, tii ätkqe. “Tä ñqä Ymeqä Iquvi. Nyi Iquenyqä kiñjä nyinğanji, yeeqä iqänä” ätkqe. ¹⁸ Iwä qoqonjä Goti Hanjuwä Iqu ii imäkätñqä ätekqä iunji, qäukuä yätuta kukñuä ii Jisasi Iquenyqä tqanqqe, ne Iqutä anä eanä äwikque.

¹⁹ Ne iinjä äqungque, ii Goti Iqueqä kuknjuä hiñuä-tqä iquauä kuknjuä dunji, yänänäqñqä imäkqanji, ne quuvqä yänänäqñqä eqiyätqäñu. Heawiqä imñi, we äumäkätñqä tä a yänänäqñqä äqätqäñuwä-pa, he iquauä kukñui äqätqäñuwi, ii aañä äñguänänjä eä. Zä hapqä äuwätä, we hunätñqä qätäqueqä iqu, heyaqä qeqä-quuvqä imä we äumäkqanqanqeqä. ²⁰ Iinjä etanji, nätmätqä naqänänji, he näqñqä tiinjä duñqä hepñqe. Goti Iqueqä kuknjuä hiñuä ätkuwä bukä du äwiñqe, kñuä indqänqetanä, “Kukñuä ii, iinjä-iinjänqä ätnänä-qe” hiñgi matññqe. ²¹ Ämaqä Goti Iqueqä kuknjuä hiñuä-tqe, qu hiñui, äwiñqä kñuä iqä, quwqä duta matqä imiñuwi. Dñä Äñguä Iqu qunji ämitqätanji, ga qu kukñui, Goti Iquesa ämepu, awi i ätmijuwä.

2

Ämaqä hiñuä qanğä ätäpu, ämotqueqä iquauñqä

¹ Hiñuiqänänñanjanji, ämaquä awä imdanji, ämaqä hiñuä qanğä tqe hñqua inä ätimäumiñuwi. Ga ii enqä-pa, heyaqä awiqisanji, Goti Iqueqä kuknjuä duñqe, qanğä ätäpu ämotqueqä hñqua timäupnä. Qu imä zä imäkäpu, kuknjuä qanğä heyaqä quuvqä heqiyqä du qui imäkqänqä tñnä. Quwqä Naqä Äñgumä Mbqä Imeqä Iquenjä-pqe, tuwä äwiyäpu, iwä iinjä dutanji, qui imäkñqä maqänänänji quwqä-quwä maembnä. ² Iwä, ämaqä quuvqä heqiyqä kuapänänji, ämotqueqä iinjä iquauqä suqä quvqä huiwä iqueqä äwiñqä du itqätanğuwä iu äqumbiyi, qu-pqe suqä inä imäkpnä. Iwä, iinjä imäkqanğuwitanji, ämaqä huizi di qu hänaqä naqä-qakuänänjä iquenyqe, kuknjuä quvqä tñnuwi. ³ Itanğa qanğä ätäpu ämotqueqä iqua, quwqänä hiätñqä wiñganji, nätmätqä naqänänji hesa qanğä mapnä. Injäqe, Goti Iqu, qu Iqueä hiñuä iqi ätqäupu kuknjuä ätäpu, qu mämäwqätäuqä ipnuwänñqe,

qänğanä imäkerqe. Ga quñi qui imäkäniqä iqu, hiqaqä mäwitqe, hiñuä äqänä äpme.

⁴ Tiinjä äyuwä. Aanjä hiñuiqänänjanganji, Goti Iqueqä enätqä hñqua, suqä quvqä iqanğuwänğa, Iqu qäyä ipñqä hiñuinä mäquñquä itä, huätä ändowatkqe. Iinjä ikqe, Iqu quñi, kukñuä mitqänğanqä, qua hovqä hea naqänänjä wiqä iu guä äpmuatekqe. ⁵ Tii-pqä inäyi. Ämaqä hiñuiqänänjanganğa, Goti Iquenyqä hma imäkätqätanğuwä iuñi, Iqu hiñuinä mäquñquä itä, quñi eqä metñqä eqä huakä naqänänjä ätnämäutä, ‘Goti Iqueqä hiñuä iqinji jänänänjänä pmapiyä’ ätuätä, awä ätuminqä Noa iquätä, ämaqä 7 itä, quñi Iqu hänjä iqumuatkqe. ⁶ Tii-pqä inä äyuwä. Goti Iqu, “Anjä-himqä Sotomätä, Gomoratäñi, hanjä-iqä mayinçeqä” ätätä, anjä-himqä iquaqu wätakinä witäniñqä äniqäkqe. Iinjä imäkkqe, ämaqä Goti Iquenyqä hma imäkätqänjuwä ii, qu-pqe qui imäkmnbnuwä diñqä ämaqe näqñqä meqäpñqä imäkkqe. ⁷⁻⁸ Injaqe, ämaqä jänänänjä Loti iqueñi, Iqu huätä itmetä, hänjä imäkäqumuatkqe. Sotomä pmeqä iuä awä imä äpmeqe, ämaqä iu pmeqe uqä suqeu qänaknä miqä, qokä-apäkiñqänä ii itqätanğuwä iuñi, iqu hea ique-ique hiñuä äqunätä, qätä äwiyätäqetani, ämaqä jänänänjä-qu eäqä-qae, qundqändqä itä, äwqä tmi-tmiqä ämamiñqe. ⁹ Neqä Naqä Ämäneyqä Iqu i imiñqenqä, kñuä tii metuñqe. Ämaqä Ique qänaknä vqä di, qu ämaqä huiziuqä suqä duta hanjä-iqä yäpä imä pmetanğuwä iuñi, huätä yätumeqänqä hänaqe, Iqu näqñqä eä. Itanğa ämaqä suqä quvqä iqä duñi, Iqu quñi, kukñuä mitqänğanqä hanjä-iqä du mäqumuateqänqä hänaqä-pqe, Iqu näqñqä eä. ¹⁰ Ämaqä suqä kiyä mätkä ipu, Goti Iqueqä ämitñqä du yäpä iqi mäpmeqä imipqä ii, Iqu quñi, hanjä-iqä quvqänänjä du mäqumuatequänä.

Ämaqä Goti Iqueä kukñuä iuñqä quanğä ätäpu,

ämotqueqä iqua, qu zä miqä danä hngisanä ipu, haqä yätu äpmejuwä iquaunqe, kukjuä quvqä ätäpu äkittqiyätqänjä. ¹¹ Mä enätqä yänänäqñqä naqänänjä-tänjä, quñi ämäwqätäunjuwä iqua, Naqä Iqueä hiñuä iqisanji, quñqe kukjuä quvqä ätäpu, makittqiyqä itqänjä. ¹² Ämaqä ii, qu suqä, hiveqä-yaqueqä yññä-tänjä enqä-pa, kñuä maeqä, huiwiueqä äwiñqä dunä itqänjä. Nañuä iuqä känai, ämaqe qu änduämipu päkññqä änyueqä-parñä iquayi. Nätmatqä qu änyä maqñqä epiyä duñqe, hiñgi kukjuä quvqä dinä ätätqänjä. Iwä Goti Iqu quñi, nañuä äpäsätqänjuwä-pa, ii päسانیqe. ¹³ Ämaqä du hañä-iqä ävätqänjuwi, ga qu-pqe kimañi hañä-iqä meqänqe. Yeeqä naqänänjä iqänqe, ‘ymisañi, hiunji mäptqä naqänğa-pqe inä imäkqäpñqe qä’ kñuä indqänäpu, ii imäkätqänjä. Qu ymisañi hesä anä änäpu, ga quañgä etquepiyñqä yeeqä kiññä ipu, heñi kiyä mätkä emäkäpu, heyaqä yoqe, quvqä imäkätqänjä. ¹⁴ Quwqä hiñui, huiziuqä apäkä dunä äqumbu, iuatänä iqänqä äqänänjä. Suqä quvqä iu imäkqänqe, dä yqänä ävä. Ämaqä Jisasi Iquenyqä quuvqe, yänjä maqñqä heqiyätqätanguwä iunji, qäyasäqi ätuma äwätqänjä. Qu nätmatqä ämaqueuä duñqä wiñganguñi, iññqä iqänqe, qu ae näqñqä ämeñä. Iññqe, Goti Iqu quñi, qui aañä naqänänjä imäkäniqñqä ätkqe. ¹⁵ Hänaqä naqä-qakuänänjä iunji tuwä äwiyäpu, Beo iueqä hikñä Balamä iqu* äukqä-pa, qämä-qämä ipu iu äwätqänjä. Mbqänqä wiñganguñi, ga iqu suqä quvqä imäkätäqetani mbqä metñqä, suqä quvqe i imäkkqe. ¹⁶ Iqu i iqangqenqe, Goti Iqu iquenyqe hoptäwä itä, dongi kukjuä matqä-qe, Balamä iueqä iqu, ämaqä-kukjuä ätätä, äkäsuwä tquañgi, hiñuä-tqä iqu, iueqä suqä quvqä qämä-qämä iññqä imäkmätä ikqä iqueni, mimäkqä ikqe.

¹⁷ Ämaqä äti ii, qu aañä näwinyä quvqä, eqä esquä

* 2:15 A Täuqä 22:5-24:25

ye inqä-pa inji. Itanga tiwä itäqänğa, qaquvqä yuruä ämamäutñqä-parjä iñji. Goti Iqu quwqä anji hea mämanä wiqä imä iqiyäwiyqe. ¹⁸ Ämaqä ii, quwqä qui kukñuä tqä iquenyqe, vänyqä ipu ätätqänjä. Ämaqä yäpaqänğisa äpmeñuwä Jisasi Iquenyqä quuvqä heqäpñqä änyä äyapquwä iunji, qokä apäkänğä ipu, qanjä hingi ikiqä iunqä kukñui, qeqä äwuttäkatäupu, iunqä äwqä vqanğuwänğa, waqiyä ätuma äwätqänjä. ¹⁹ Nätmatqä hñqu ämaqä hñque äminyasäuä ämiwiyätñqä iqu, ämaqä iqu nätmatqä iqueqä-quvi. Iwä, ämaqä äti ii, “He qä-naknänji ne äneyquwi, nätmatqä eeqänänjä enqä hiqä dutanä imäkqäpñqe” ätuätqänjuwä-qe, qu quwqä-quwänji, suqä quvqä qui imäkñqä iqueqä äwiñqä iunä äpmapu, suqä quvqä iqueqä-quayi. ²⁰ Ämaqä Jisasi Kraisi neqä Naqä Ämineyqä-qu eä, ne anğumä Hänjä Inequmu-atqä Iquenyqä näqñqä epiyitanji, qu qua täutanjä suqä, qui iwimäkätä kiyä iwitmäukqä iunji ämäwqätäupqä-qe, qu anğumä suqä asä iunqä äwquwi, suqä iqu qunji äminyasäuä ämiwiyätqe, qu hanjä-iqä naqänänji meqänğe. ²¹ Qu hänaqä jänänänñiqä näqñqä mämeqä hiqe, qu hanjä-iqä wänqäpu meqänğe. Qu hänaqä jänänänñiqä näqñqä ae ämepu, Goti Iqueqä suqä näqñqä ae ämapiyä-qe, iunji tuwä äwiyquwi, hanjä-iqä naqänänjä meqänğe. ²² Qu i iquwi, ii kukñuä ktqä tii ätnänğevi. “*Hiveqä kiqä qutai ae ändetqä du, anğumä ämanänñiqiyä,*”† itanga “*Yaqueqä eqä du ae asñä äqänätqe, anğumä ttakä du inği-inğisa hea qänğüäqiyä*” ätnänğe, ii naqä-qakuänänjä ätnä.

3

Naqä Iqu anği äpäñqiyä

† 2:22 Quamä-pmeqä 26:11

¹ Ijqä näueqä nyi kiinjä änyinätñqäüä, tuwañuä hñqu ae äqäkqä, ga tä huizi iqu äqäyqä. Tuwañuä äqäyätmiñi, kukñui, nätmätqä tiinjä dunqä kñuä iqä äñguänänjä mapñqä, evauqumuätätmä äqiyqä. ² Goti Iqueqä kukñuä hiñuä-tqä iqua, hiñuä ätäñuwä iuññqätä, neqä Naqä Ämäneyqä, neñi añgumä Häjä Inequmuätqäqä Iqueä kukñuiñqätä, hiqä kñuä iqä imñi, kñuä mapñqä nyiñganñi iyi. Iqueqä kukñui, ämaqä, Iqu kukñuä awä tuäkiqäpñqä ändowatkqä iquauä mañä iuta qätä äwikuwi. ³ Nätmätqä naqänänjä tiinjä iquenyqä, näqñqä yasämä mapñqe. Hiunji yäpakänñani, ämaqä, ämaqeunqä häñätamqä tqäqua ätimäupiyi, qänaknänñi huiwä iqueqä äwiñqä du ipu, henyñqä häñätamqä ätäpu, tä säwqä ipu, tii tñnuwi. ⁴ “Iqu, ‘Nyi añgumä pmniqeqä’ ätkqe, kiqä häukui äñgi qäyqiyä? Iqu mapqä danä yänqiyä” tñnuwi. “Nätmätqä eeqänänjä atqä-awäka äpmetañguwännga äwämiñqe, ga iinjä qäukuä qua imäkätäqännga eñqe, ii yqänä äwinä” tñnuwi. ⁵⁻⁶ Aingä-aingani, Goti Hanjuwä Iqu kukñuinä, ‘Qäukuä eänä’ tqanñi, qäukuä eätä, itannga Iqu eqä ämetä, qua imäkätä, itannga quae eqä awä iqi äwätetä, itannga añgumä qänakndani, “Eqä ätimäunä” tqanñi, eqä huakä naqänänjä hñqu, qua täu ätimäutä, qua tqueni qui imäkkqenqe, näqñqä epiyä-qe, qu täwäsi e tñnuwi. ⁷ Itannga Goti Iqu, “Tä näniñqeqä” ätekqenqä, qäukuitä, quaetä, tänga tä äwiñqä tä, iinjä pñqä äwi. Ämaqä Goti Iquenyqä hma imäkätqanñuwä ii, qu Iqueä hiñuä iqi ätqäupu, kukñuä naqänänjä ätäpu, näwinyä qui imäkmbnuwänñanqä äwi.

⁸ Ijqä näueqä nyi kiinjä änyinätñqäüä, qu täwäsi itqätanñpñqä-qe, nätmätqä tiinjä iquenyqe, hui imäupi. Naqä Iqueqä hiñuä iqinjä, hiunji kiuänänjä hñqutä, quväukuä 1,000täñi, hñqu huitanñä maetqe, qäquaqu asänänñi. ⁹ Iinjä etanñi, Iqu, “Iinjä timäunqiyä” ätätä

guä ämäsäuetŋqä-pa, timäutŋqerqe, ämaqä hui, “Iqu hŋganqä itqänä” ätätqänjuwä-ge, Iqu hŋganqä miqä itqäüä. Iqu ämaqä hui qui imäkŋqänqe mäwinyätanŋi, Iqu ämaqä eeqänäŋi kŋuä äkunmäknäpu, suqä quvqe vquatämäupŋqä wiŋganŋi, maqänäŋi mimäkqe, ii itqäüä. ¹⁰ Iŋäqe, Naqä Iqueqä hiunji iqu, ämaqä quwä-meqä eŋqä-pa timäuniqe. Hiunji iquenŋi, qäukuä iqu häänqä hoaqä naqänänjä ätätä, tä änätä, qäpu hiäniqe. Itanŋa nätmätqä qäukuä haqä yätu äwäkäwänqe, te eeqänäŋi qui imäkäniqe. Nätmätqä qua täu äwiŋqetä, qua iqutänŋi, aanqä heniqe. ¹¹ Nätmätqä eeqänäŋi, quinjä di, ii itä imäknäniqä eŋqe, he ämaqe, suqä änääqe iqäpŋqe? He hiqä hänjä-pmeqe, Goti Hanjuwä Ique äväpu, itanŋa he ämaqä huizi pmetanŋuwä-pa mäpmeqä, Goti Iqueqä suqä eeqänäŋi qänaknä iqäpŋqe. ¹² Suqä iinjä imäkäpu, Goti Iqueqä hiunji iquenyqä hiŋuä äqämbu äpmapu, hiunji iqu maqänänä timäutŋqänä, wäunjuä tnänjä iqäpŋqe. Hiunji, qäukui te qäpu änätä, itanŋa nätmätqä qäukuä haqä yätu äwäkäwänjuwi, tä dŋi, qänŋanŋa, eqä nyeniqe. ¹³ Iŋäqe, ne Goti Hanjuwä Iqu, “Nyi qäukuitä, quacetä, änyä-hänjä imäkmqänä” ätätä guä ämäsäuekqä iunqä hiŋuä äqänänä äpmeŋu. Anjä iu pmapqä ii, suqä jänänänjä dunä ipu pmapnuwi.

Naqä Iquenqä hiŋuä äqämbu äpmapu, quuvqä heqiyqe äŋguä mimbŋqe

¹⁴ Iwä ŋqä-näueqäüä, he nätmätqä ii timäuqänqä hiŋuä äqämbu äpmapiyänŋanŋi, he suqä kiyä mätkä hui maeqä, äŋguänänjä eäpu, Iqutänŋi äwqe naqä-hŋqunä inqä äyä etanŋpi mequmueniqä dunqä yänjä qänŋpŋqe. ¹⁵ Naqä Iqu maqänä mimäkqä, hiŋuä äqänä äpmeŋqänqe, kŋuä tiinjä mapŋqä. Iqu iinjä, ne anŋumä hänjä inequmuätätŋqä dunqä itqäüä. Goti Iqu, neqä tasi-gua kiinjä änenyätŋqä Poli iquenŋi näqŋqä vqanŋi,

ga iqu henyŋqä tuwaŋuä asä ii inä äqäyätŋqe. ¹⁶ Iqueqä tuwaŋuä eeqänänjä iquauri, iqu tuwaŋui nätmätqä iŋqä ätätä, äyä äqäyätŋqe. Tuwaŋuiurŋi, kukŋuä hŋqua yänänäqŋqä etanġä, iquauqä quatiŋqä näqŋqä änä yasämänjä di, maqänä mämeqä äyä iturŋqe. Injä-qae, ämaqä näqŋqä maeqä eäpu, quwqä quuvqä heqiyqäpqe, yänänäqŋqä maeqiyqä ipiyä ii, kukŋui wänġima näŋi-täqi ätätqänjä. Inä maetqe, kukŋuä, Goti Iqueä kukŋuä tuwaŋuä äqänänŋqe, äkunmäkätkänjuwä-pa iiyi. Injä-qae qu näwinyä qui imäkmbnuwi. ¹⁷ Näueqäuä, he iŋqä ae näqŋqä äyä ämeŋuwä-qae, ämaqä, Goti Iqueä kukŋuä-suqä duŋi hŋgisa iqä iqua, näŋi-täqi etuma uwqanġpqe, hiqä quuvqä heqiyqä yänänäqŋqe, mändi päwiqŋqä anġuänä mimbŋqe. ¹⁸ Jisasi Kraisi neqä Naqä-qu eä, ne anġumä Hänjä Inequmuatkqä Iqueyi. He Iquenyqä näqŋqä änänänä ämaka äwätqänjuwitä, Iqueqä qeqä imänŋqeuta hiŋgi etapätŋqetä, ga iquaquisanŋi he yänänäqŋqä ämaka uwqänŋqe. Täŋga-pqä hea ique-iquenjä-pqe, Iqueä yoqe naqänänjä äwi. Itanġa ne Iqueä yoqe, haqä yätu matnämäuquatunŋqe. Ii naqä-qakuä eä, qäyä äpmetänä.

Goti Hanjuwä Iqueqä Kuknui
The New Testament in the Menya language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Menya long Niugini

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Menya

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-07-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 18 Aug 2021

b1d968ea-da2d-5306-b214-e238bbf38aac